

אם הי לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו (תהילים קכז)

1. נצח ישראל הקדמה

1. במה שכל סבה ראוי שתמצא עם המסובב, ואם לא כן לא היה סבה באמת.
2. ואם אתה רואה סבה והוא אינו נמצא עם המסובב, אינה סבה באמת.
3. המשל, כאשר אתה רואה שהבונה, הוא הנגר, והוא סבה אל הבית, והוא מת והבית נשאר, או אם אתה רואה האב, שהוא סבה אל הבן, והאב מת והבן נשאר, אין עליך לומר שהבנאי הוא סבה גמורה לבית, או האב סבה גמורה אל הבן, אל תאמר כך, שהסבה הוא שצריך שיהיה נשאר עם המסובב, שאם הוא סבה אליו להיות נמצא - גם הוא צריך לקיומו.
4. וכאשר נשאר הבית עומד אחר שמת הבנאי, זהו בשביל שלא היה הבנאי סבה לעמידת הבית ולקיום שלו.
5. כי לא היה הבנאי סבה רק אל התקרבות העצים זה לזה, ולהניח זה על זה, וכאשר אין הסבה - לא ימצא התקרבות העצים.
6. אבל קיום הבית הוא לעצמו, כי הארץ הוא נושא אליו.
7. אם כן הסובב לעמידת הבית הוא הארץ.
8. ובדואי זאת הסבה היא נשאר עם המסובב, ולא יתכן הסרת הסבה הזאת וישאר המסובב.
9. וכן אין האב סבה אל הבן, אבל האב סבה אל זריעת הזרע, וזאת הסבה נשארת, כי אם אין האב אין כאן זריעת זרע.
10. אבל הסבה המקיים הבן הוא הטבע שנתן השם יתברך אליו.
11. כי איך יתכן שיתן הסבה יותר ממה שנמצא בעצמו בו, ואם היה האב סבה לקיום הבן - אם כן תמצא שהאב יתן לבן יותר ממה שיש בו, כי יתן קיום לבן אף אחר שמת האב בעצמו, ולבנו יש לו חיות אחר מיתת האב, ודבר זה אי אפשר שיתן דבר מה שלא נמצא בו.
12. אבל סבת קיומו מסבה אחרת, הוא השם יתברך, אשר הוא סבת הכל, ואין סבה זולתו:

1א. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף נג/א

אמרו עליו על הלל הזקן כשהיה שמת בשמחת בית השואבה אמר כן: אם אני כאן הכל כאן ואם איני כאן מי כאן.

2. שבת ל, ב

תנו רבנן לעולם יהא אדם ענוותן כהלל ...

2א. נועם אלימלך קדושים

ולכאורה יש להבין וכי היה הלל מתפאר עצמו כך אך נראה כוונת הדברים בעוה"י דהנה האדם הוא כלא ואין נחשב ובלתי אפשר שיאמר אדם על עצמו אני שהוא משמע דבר חשוב וממש והאדם כאין נחשב אם לא כשאדם ממשיך על עצמו קדושת הבורא ברוך הוא ומשרה שכירתו הקדושה עליו הנקראת אני כידוע אז האדם הזה נקרא בשם אני מחמת השכינה השורה עליו.

2ב. רש"י סוכה דף נג/א

אם אני כאן הכל כאן - דרוש היה לרבים שלא יחטאו בשמו של הקדוש ברוך הוא, אם אני כאן הכל כאן כל זמן שאני חפץ בבית הוה, ושכינתי שרויה בו יהא כבודו קיים ויבאו הכל כאן, ואם תחטאו ואסלק שכינתי, מי יבא כאן.

3. ספר גבורות השם - פרק ט

...ואל יעלה על הדעת שהנמצאים הם דבר זולתו שאם היו נחשבים דבר זולתו אם כן הוא יתברך ח"ו יחסר דבר שהנמצאים זולתו, אבל אין הדבר כך כי כל הנמצאים שבים אליו באמת מציאותו וכל הנמצאים אפס זולתו ...

3א. דרשות המהר"ל - דרוש לשבת הגדול

וכן אמר הכתוב וידעת היום והשבות אל לבבך כי הי הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, ואין פירוש אין עוד כי אין עוד אלוהים, אבל פירושו כי אין עוד דבר בעולם רק השי"י ...

3ב. מהר"ל דרוש לשבת הגדול

... האדם נברא אחרון בשביל שהאדם הזה משלים מעשה בראשית, והאדם מקשר העולם עד שהוא אחד לגמרי, כי העליונים בפני עצמם והתחתונים בפני עצמם והאדם הוא שנברא מן העליונים ומן התחתונים, הרי האדם מחבר העליונים ותחתונים עד שהעליונים ותחתונים נעשו לאחד ואין עוד עליונים בפני עצמם ותחתונים בפני עצמם, ומפני כך נברא האדם אחרון, כי הדבר שהוא מחבר הכל ראוי שיהיה אחרון, כמו מי שהוא עושה חלק אחד ואחר כך עושה עוד חלק אחד ואחר כך מחברם עד שחכל נעשה אחד, ואם היה האדם נברא ראשון הרי לא הוא זה בריאותו שהיה נברא לחבר ולקשר הכל.

4. שמונה קבצים א סה

המחשבה בענין האלהות בשני הצדדים שלה - דהיינו: הצד האחד, בצורה המדברת עד הבורא והבריאה מכל אחד בפני, כאילו הוא נושא לעצמו, אלא שהם מחוברים יחד מתוך שהבורא מחיה את הבריאה והבריאה מקבלת חיים מהבורא, והצד השני, שאין שם שום מציאות של בריאה כלל, והשם בריאה הוא רק מושאל מצדו, אנו נבראים אנחנו רק מפני צמצום השגתנו, ובאמת הכל הוא בורא, אלהים, אבל הכל הוא ענין אחר ותוכן אחר, שאין לו שום ערך אל התגלות חלקית, ואלהים הוא דוקא הכל ולא חלק מצד שהוא חלק - המחשבה הזאת פועלת בכל צד מצדיה פעולה מיוחדת על רוח האדם.

5. ספר הכוזרי - מאמר רביעי אות א - לא

...ויש שהיו קוראים ליחס שבין בני ישראל ובין האלוה ולקשר אשר ביניהם -הי שעל דרך זו נאמר הלוא משנאיך הי אשנא ואיבי הי והכונה לאויבי עם הי' ...

5א. קול יהודה על כוזרי

ר"ל שיש קורים בשם הי' השייכות והצטרפות והקשר הנמצא בין ישראל ואביהם שבשמים.

6. אורות עמוד קסט

ודאי שההארה הרוחנית של סגולת הרוחניות ההוייתית של עצמיות המציאות קשורה היא הרבה עם הידיעה בעצמה. כל מה שהאדם יודע יותר את ערכו, ככה ערכו באמת גדול הוא, וכל מה שיכיר יותר בשפעת החיים, ששדרות ההויה השונות מקבלות ע"י ההויה המרכזית שלו, ככה תגדל עצמותה של השפעה זו. מובן הדבר שידיעה כזאת אי אפשר לה שתהיה רק ידיעה גרידא. מהות החיים, הרצון, וההתמשכות הנשמית, צריכים להתקשר בקישור אורגני בידיעה זו.

4א. אורות הקדוש ב שצה